

გაზეთი ღირს:

თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10 —	6	6 —
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8 —	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი — ერთი შაურა.

ივერი

გაზეთის დასაყვებად და ყოველ კვირას განცხადებათა დასაყვებად უნდა მივიღოთ: თუ გინდათ რედაქციას, ანაღ-ბეგუთოვის ქუჩაზე, სახლი № 9, შევერდეთ. საგაზეთოს, ცენტრალურს და გრიქოვის წიგნების მაღაზიებს.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპ.

1877—1886 წელიწადი

საზოგადოებრივი და სალიტერატურული გაზეთი

1877—1886 წელიწადი

გაზეთი „ივერი“ 1-ლის უკლებლივ წლის დამლევამდეღირს 6 მან.

ტფილისი, 25 ივნისი

დღეს ჩვენს გაზეთში დაბეჭდილია ბნ დიმიტრი ყიფიანის წერილი ჩვენის წერილების შესახებ. ბევრ ნაირად შესანიშნავია ეს წერილები, თუმცა საკამათო საგნის ახსნას ერთის იოტის ოდენაც არა ჰქმნის. შესანიშნავია ჯერ იმით, რომ არ ვიცით პატივცემულის ავტორის წერილებს რად დატყვებიან, რომ ჩვენ იმისთანა აზრების წარმოთქმას გვწამებს, რომელიც ჩვენ არ წარმოგვიტყვამს და გვრედ უცერემონიოდ ბნ დიმიტრი ყიფიანის მიერვე დადგენილს აზრს ებრძვის თვითვე ბატონი ყიფიანი და, სწორედ მოგახსენოთ, გამარჯვებულად ებრძვის, როგორც ესტავი ვნახავთ. ეს მით უფრო სამწუხაროა, რომ ბნ-მა ყიფიანმა ორჯერ გვადირსა თავისი პასუხი და ორჯერვე ასე მოგვეპურა. ჯერ პირველ წერილში, რომლის გამოც ავტირებთ ეს კამათობა, დაგვწამა, რომ ვითომც ჩვენ გვეტყვას, ბანკის დამფუძნებელი და ერთობ თავად აზნაურობას ბანკისა არა გავება-რაო. „რა სათქმელია ღვთის გულისათვისაო?“ გვიბძანა ჩვენ ბნ-მა ყიფიანმა. ჩვენ მოვკითხეთ ბნ დიმიტრი ყიფიანს მოეყვანა ამ ბრალის საბუთად ჩვენის წერილი-დამ თუნდ ერთი სიტყვა, რომლისაგანაც სჩანდეს, რომ „საქმის არ გავება მთელს დამფუძნებელთ დასსა ან მთელს თავად-აზნაურობას ჰბრალდებოდეს ჩვენგანა“. ამის შესახებ ბნ-მა ყიფიანმა ასე გვითხრა:

„108 №-ში რომ ბანკებო, ყველანი იმისთან ბანკი გვეუბრისო, ვინ არიან ეს ყველანი თუ არ იბნებენ ამ ბანკის პატირობები, დამფუძნებელი?“

ტყუილი კითხვაა, რადგანაც იმავე წერილში, სადაც გვარის თქმული სწორედ წინა სტრიქონებში, მოხსენებულია ის ყველანი ვინ არიან. აი რა სწორია იქ:

„არც ერთს წინის მდებარე მწერალსა და მოღვაწისა არ გამოუთქვამს რა მიზეზითა სწონოს ჩვენს ბანკებსა. მართლაც ეს ვიცი, ყველანი იმისთან ბანკები ჩვენს გვეუბრისო და ამ გილოზად ათას-ნაირად ჰგალობენ პროზითა და ლექსითა.“

ნუ თუ აქ აშკარად, ცხადად გამოთქმული არ არის, ვისზედ არის ნათქვამი ეს სიტყვები? ნუ თუ აქ ყველას რომ ვხსენებთ, ვისზე ნება აქვს სიმართლის დაურღვევლად იგულისხმოს მთელი თავად-აზნაურობა და დამფუძნებელი დასი

და არა ივინი, ვინცა პროზითა და ლექსით ჰგალობენ, ესე იგი, მწერალნი და მოღვაწენი. რად გამოუყლია ბნ ყიფიანს თავი და ბოლო ფრაზისათვის და მართლაც მუა წელი ამოუღია! ნუ თუ ნება აქვს ვისმეს ასე მოიქცეს ძალმოძრეობით? მაგრამ ბნ ყიფიანს მაგისტრანა ნება დაუჩემებია და იყო ნება მისი. მაშინ, ესე იგი, როცა ბნ ყიფიანის მეორე წერილი დაიბეჭდა, ასეთს გადასხვაფერებს და გადართრიალებას ჩვენის აზრისას სურს ადარ ვათხოვოთ, რადგანაც სურს კამათო საგანს არსებითად არ შეეხებოდა. ესტავი კი, როცა ამისთანა ქცევა განიხილა ბნ-მა ყიფიანმა უფრო გაძლიერებით, იძულებულ შევიქნით მოგვეყვანა ეს მაგალითიც, რომ ეგრედ წოდებული „მანერა“ ბნ ყიფიანის კამათობისა უფრო ბევრის საბუთით და მაგალითებით დაგვემტკიცებინა.

დღევანდელს წერილშიც ბნ-ი ყიფიანი ხელ-მეორედ ძალას გვატანს, სთქვით რაც მე მინდა და რადგანაც ჩვენ იგი ვერ გვათქმევინა, ჩვენ მაგიერ თვითვე მოუწადინებია თქმა:

„თქვენ ბანკებო, რომ ამ საკრედიტო ფურცლების გამოცემის ნება მთავრობამ უარ-ჰყო, მაგრამ რომ მიეცა ბანკს ეს უფლება და პირის ფულის ღირებულობა რომ ერთი ათად იქცა, — როგორღა მოხდა?“

ერთი გვიჩვენებს ბნ-მა ყიფიანმა სად, როდის და ვინ ბანკი ეს არ ნაბანკები ბანკებო? ამ უარ-ყოფის გამო მთელს ჩვენს წერილებში მართლაც სამ ნახევარი სტრიქონია და იმ სამ ნახევარ სტრიქონშიაც სრულებით ის არ არის, რაც ძალად და განგებ უთქმევინებია ბნ ყიფიანს ამ უმწიერ სტრიქონებისათვის. აი ის სტრიქონები:

„ბნ დიმიტრი ყიფიანის საკუთარი პროექტი ბანკისა, რომელიც მთავრობამ უარ-ჰყო და არ დააბეჭდა, ამბობს, და სხვანი.“

ბევრი იმისთანა საგანია, რომლის გამოც შესაძლოა უარ-ყოფილი იქმნას. სწორედ ესეც მოხდა: ფინანსთა მინისტრის ქადაგებში უარ-ყოფის მიზეზად სულ სხვა საგანია დასახელებული. ვსთხოვთ ბნ-ს ყიფიანს გვიჩვენოს, რომ ჩვენ გვეტყვას ვითომც სახელდობრ საკრედიტო ფურცლების გამოცემის ნების თაობაზედ სამინისტროს უარი ეთქვას. ვერ გვიჩვენებს და ამიტომაც როგორც მეორე მუხლი ავტორის ჩვენსა მომართ უარ-სუხისა, ისეც შესაძლებელია მჭიდროდ დამოკიდებული, უქმად დასარჯული ტყვის-წამალია.

ამ გზით კამათობა შეუძლებელია და ტყუილ-უბრალოდ დროს დაკარგავს და, სწორედ მოგახსენოთ, ძალიანაც ვწუხვართ, რომ ეს ასეა, მით უფრო სამწუხაროა, რომ ამ შემთხვევაში ბნ დიმიტრი ყიფიანთანა გვაქვს საქმე და ბნ-ს დიმიტრი ყიფიანსა, თუმცა ბევრში არ ვეთანხმებით, მაგრამ პატივს კი ვცემთ ყოველთვის.

ბნ-მა დიმიტრი ყიფიანმა ეს არ გვაკმარა. როცა მას წაუკითხავს ჩვენს წერილი, დაბეჭდილი № 113-ში, გული ამდვრევია ჩვენზედ და გვეუბნება:

„ისეთს კილოზედ გადასულხართ, რომელიც ზღვევს არღვის, ქველუბრი ქართული ზრდილობისათვის უზრდელობისაგან დასაცვლად დადებულსა.“

შემდეგ ბნ-ი ყიფიანი ხელ-ახლად გვიბძანებს:

„ამ ნომერშია (115 №-ი) ვერ ათავებთ თქვენს წეროვს, მაგრამ მე ვეღარ მოგვეგებოთ. რა კვალსაც თქვენ ადგინართ, იმ კვალზედ დგომა მე არ შემიძნეოს. თქვენი მრავალ მუშაურობა იქნება ძალიან წარმატებული იქოს... მაგრამ მე ჩემი დიდ ხნოვის გამოცდილებით ამას გავიგებდეთ და მოგახსენებო, რომ მრავალ-მუშაურობა ვერ დაჰყვარავს ვერც უზრდელობას, ვერც დედა-პურულს ლაქლასსა...“ პირმოთხრობა, მლიქვნელობა, მხოლოდ მე ჩემს სიცოცხლეში არას დროს არ მიხმარია, რადგან ჩემთვის საქირა არას დროს არ გამოცდილავ და გარწმუნებო, რომ არც არას დროს მომავალში ვისმარო, როგორც უნდა გამოვირდეს. რა რომ ვაცხადებ რომ არც ამაში მწადს თქვენ შემოგვეცილო...“

რამი? პირ-მოთხრობაში, მლიქვნელობაში, მხიბლარობაში?!.. ეს რომელიც ტიპიკანით არის ზრდილობად მიღებული? აქედამ გლევნურ შემოკურთხევამდე სულ ნახევარნახევარიც არ არის. ბარემ ეს ერთი სკუპიც და მაშინ უფრო მეტი საბუთი იქნებოდა ზრდილობის შესახებ დარჩენა მოგვეცხინა ბნ ყიფიანისაგან უფრო მეტის სასოებითა. აი თუ სწორედ გინდათ, ამას ჰქვიან: „შეუდგებოდეთ არა მოქმედებისა ჩემსა, არამედ მოძვრებისა ჩემსა.“

ამ ზრდილობისათვის სიტყვა-პასუხის მაგალითს ჩვენ, რასაკვირ-

ველია, ბნ ყიფიანის სახელით შევიწახვით და პირობას კი ვიძლევი, რომ თავის დღეში მის მიბაძვას და აყოფას არ ვიკადრებთ. არა გვგონია, რომ ჩვენის „ძველებურის, ქართულის ზრდილობისათვის უზრდელობისაგან დასაცვლად დადებულს საზღვრებში“ ამისთანა რამ მოიპოვებოდეს. არა გვგონია, ჩვენს წერილებში ბნ-მა დიმიტრი ყიფიანმა ამისთანა მართებული სიტყვები გვაჩვენოს. ჩვენ არც ერთი იმისთანა სიტყვა არ წამოგვცდენია, რომ წესს ზრდილობისას და მართებულობისას ისეთის კადნიერებით არ დავვადეს, როგორც ამ შემთხვევაში ბნ-ს ყიფიანს მოხვლია. ჩვენ გულ-წრფელიად და დიდის სინანულით ბოდიშს მოვინდით ჯერ ბნ-ყიფიანისა და მერე ჩვენის მკითხველების წინაშე, თუ ჩვენის წერილებიდან ბნ-ი დიმიტრი ყიფიანი დაგვიმტკიცებს, რომ მის მიერ მოხსენებულის ეპიტეტების მგასვსი რამ ჩვენ გვემაროს არამც თუ მის შესახებ, არამედ ვისიმე შესახებ როდისმე. ჩვენ ბნ დიმიტრი ყიფიანის მიერ წარმოდგენილ აზრებთან და საბუთებთან გკონდას საქმე და არც მის სახელს და ზრდილობას შევხებივართ და არც მის ღაპარაკის თვისების ადნიშვნასა.

ჩვენ საცა კი ბნ დიმიტრი ყიფიანისაგან ბრალ-სადებელი რამა ვსთქვით, — ეგ მართლ ის იყო, რომ მის-მიერ უცოდინარობა საქმისა წარმოვსთქვით. ეს სამწუხაროა და არა საწყენი. არ ვიცით, რამოდენად დაგამტკიცეთ ჩვენ ბნ ყიფიანის უცოდინარობა, იქნება ამაში ვცდებოდეთ კიდევც, — იმ მკითხველმა განსაჯოს, ხოლო გაცმა რომ გაცს უთხრას, შენ საქმე არ იციო, არა გგონია, ეს უზრდელობაში ჩამოართვას ვინმემ. ესეც კი უნდა ითქვას სხვათა შორის, რომ მართლ-მსჯელობას განურებულის რკინის თვისება აქვს. იგი სწავს, როცა სუსტს მხარეს შეხება ხოლომე და მაგ თვისებას ვერავინ ვერ ჩამოართმევს მართლ-მსჯელობასა ზრდილობის სახელითა. ყველას ემწვაება ხოლომე, როცა ვარაუთ მოაქრობუდეს კაპალს დაჰხარის, მიგ კაი ბუდი დევსო და თქვენ კი გაუტებთ და მიგ გულის მაგიერ ჭის საბუდარს დაანახვებთ.

ბნ-ი დიმიტრი ყიფიანი უფრო მოარს მიდის და სწორედ მოგახსენოთ ვკირვობთ და ჩვენს ურებს არ ვუჯერებთ. რომ ამ შემთხვევაში ჩვენი გაოცება კამათობის ხერხად, ანუ „მანერად“ არავინ ჩანთვალოს, ვსთხოვთ ბნ ყიფიანის დღევანდელი წერილი სიტყვიდამ: „თუ თქვენი ადმოფართე-

ბული გულის დამშვიდება იქამდის მოახერხეთ, რომ... ჩაიკითხოს ურადდებით ამ სიტყვებამდე: „კეთილ-ინებეთ გონზედ მობძახება და იგმარეთ ეს ჩემგან.“

მადლობელი ვართ რჩევისათვის, მაგრამ ამ სიტყვების შემდეგ ძნელია ჩვენ იმ გონზედ-და მოვიდეთ, რომლის შემწეობითაც აგეთის პატივით წარმოდგენილი გვეყვანდა ჩვენ ბნ-ი დიმიტრი ყიფიანი. სხვა არას ვიტყვი: აქ მართლ დუმილი-და გვრჩევინა პასუხის გების დონედ.

„თქვენის საკითხავების პასუხებს ვერ გვაძლევს ყიფიანიო თუ ბანკებო, ამბობს დასასრულ ბნ-ი ყიფიანი: მე მოგახსენებო, — ვერ კი არა, არ გავაღვივო, ამიტომ რომ მაგ გვარი საკითხავების წარმოთქმა შეუფერება მხოლოდ მეორე კლასის მოწაფეს და პასუხსაც ამხანაგი თუ აგებს, თორემ რაღა დროს თქვენგან სკოლური ცელქობა.“

ბანზედ სიტყვის აგება ამას ჰქვიან. მართლაც რომ ცელქობა გავიწვივს, რომ ბნ ყიფიანის სიტყვები და აზრები გულ-დადებით მივიდეთ და გვეგონა, რომ ხუმრობა გაშვებით ბასობდა ბანკების თაობაზედ. თურმე ნუ იტყვით შევცდით და ეს შეცდომა თვითონვე ბნ ყიფიანმა სიმართლის სიყვარულისა გამო დღეს გავკისწორა. აი ცელქობა რამია. ბნ-მა ყიფიანმა მაშინ სთქვა:

„ახლა ყოვლად უსაფუძვლო იქნება და ყოვლად შეუძლებელიც არის ისეთი წესის დადგინება რომ დაწინდრებულის მამულის გაუიფავა არ მოხდებოდეს.“

ჩვენ გვეგონა, ბნ-ი ყიფიანი არა ჰხუმრობს და ვკითხეთ: ახლა რომ უსაფუძვლოა და შეუძლებელი, როდის-და უოფილა საფუძვლიანი და შესაძლებელი? ცხადია, რომ მის სიტყვების შედეგი ეს საკითხავი უნდა უოფილიყო. არა, არ გაძლევთ პასუხსაო, — ეგ ცელქობააო, გვიპასუხებს ბნ-ი ყიფიანი, ჩვენც დაუუჯეროთ.

„ამ ზომში ან რა იქნება ახალი, რომ სხვაგან არსად ყოფილიყო, ბანკებდა ბნ-ი ყიფიანი იმ ზომის შესახებ, რასაც იგი ჩვენს ბანკებს ურჩევდა.“

არც ეს გვეგონა საცელქოდ ნათქვამი და ვკითხეთ: სხვაგან სად ეგულება ბნ-ს ყიფიანს მაგისტრანთანა ზომ-მიდებული ბანკი? ამაზედაც გვიპასუხა დღეს, რომ მანგის თქმა ზრდილობაში არ გავგებდინა და ესტავი ბნ-მა ყიფიანმა თვითონ ბანკი, მეტი რა გზაა, უნდა დავემოჩინოთ. იმ მამულების მოვლისათვის, რომლის პატრონიც ვადაზედ ბანკში შესატანს ფულს არ შეიტანს,

„შეიძლება ცალკე ადმინისტრაცია დაინიშნოსო“, ბანკი ბნ-მა ყიფიანმა,

„თქვენის საკითხავების პასუხებს ვერ გვაძლევს ყიფიანიო თუ ბანკებო, ამბობს დასასრულ ბნ-ი ყიფიანი: მე მოგახსენებო, — ვერ კი არა, არ გავაღვივო, ამიტომ რომ მაგ გვარი საკითხავების წარმოთქმა შეუფერება მხოლოდ მეორე კლასის მოწაფეს და პასუხსაც ამხანაგი თუ აგებს, თორემ რაღა დროს თქვენგან სკოლური ცელქობა.“

ბანზედ სიტყვის აგება ამას ჰქვიან. მართლაც რომ ცელქობა გავიწვივს, რომ ბნ ყიფიანის სიტყვები და აზრები გულ-დადებით მივიდეთ და გვეგონა, რომ ხუმრობა გაშვებით ბასობდა ბანკების თაობაზედ. თურმე ნუ იტყვით შევცდით და ეს შეცდომა თვითონვე ბნ ყიფიანმა სიმართლის სიყვარულისა გამო დღეს გავკისწორა. აი ცელქობა რამია. ბნ-მა ყიფიანმა მაშინ სთქვა:

„ახლა ყოვლად უსაფუძვლო იქნება და ყოვლად შეუძლებელიც არის ისეთი წესის დადგინება რომ დაწინდრებულის მამულის გაუიფავა არ მოხდებოდეს.“

ჩვენ გვეგონა, ბნ-ი ყიფიანი არა ჰხუმრობს და ვკითხეთ: ახლა რომ უსაფუძვლოა და შეუძლებელი, როდის-და უოფილა საფუძვლიანი და შესაძლებელი? ცხადია, რომ მის სიტყვების შედეგი ეს საკითხავი უნდა უოფილიყო. არა, არ გაძლევთ პასუხსაო, — ეგ ცელქობააო, გვიპასუხებს ბნ-ი ყიფიანი, ჩვენც დაუუჯეროთ.

„ამ ზომში ან რა იქნება ახალი, რომ სხვაგან არსად ყოფილიყო, ბანკებდა ბნ-ი ყიფიანი იმ ზომის შესახებ, რასაც იგი ჩვენს ბანკებს ურჩევდა.“

არც ეს გვეგონა საცელქოდ ნათქვამი და ვკითხეთ: სხვაგან სად ეგულება ბნ-ს ყიფიანს მაგისტრანთანა ზომ-მიდებული ბანკი? ამაზედაც გვიპასუხა დღეს, რომ მანგის თქმა ზრდილობაში არ გავგებდინა და ესტავი ბნ-მა ყიფიანმა თვითონ ბანკი, მეტი რა გზაა, უნდა დავემოჩინოთ. იმ მამულების მოვლისათვის, რომლის პატრონიც ვადაზედ ბანკში შესატანს ფულს არ შეიტანს,

„შეიძლება ცალკე ადმინისტრაცია დაინიშნოსო“, ბანკი ბნ-მა ყიფიანმა,

„თქვენის საკითხავების პასუხებს ვერ გვაძლევს ყიფიანიო თუ ბანკებო, ამბობს დასასრულ ბნ-ი ყიფიანი: მე მოგახსენებო, — ვერ კი არა, არ გავაღვივო, ამიტომ რომ მაგ გვარი საკითხავების წარმოთქმა შეუფერება მხოლოდ მეორე კლასის მოწაფეს და პასუხსაც ამხანაგი თუ აგებს, თორემ რაღა დროს თქვენგან სკოლური ცელქობა.“

არც ეს გვეკონა ხუმრობით თქმული და ვიკითხეთ: „როგორ უნდა მოეწიოს ეს ადმინისტრაცია“ და სხვანი? ამბუნდაც იგივე პასუხი მივიღეთ დღეს, ნუ ცუდქობთო. ერთი გავკვირებთ დღის გულისათვის: თუ აქ ცუდქობაა მართლა, ვინა ცუდქობს: ჩვენ, თუ ბ-ნი დიმიტრი ყიფიანი?

აი რა მიზეზით ვსთქვით ჩვენ ამ წერილის დასაწყისში, რომ ბ-ნი ყიფიანის დღევანდელს წერილში ბევრი რამ არის შესანიშნავი. ჩვენ აქ მართლა ის მაგალითები მოვიყვანეთ, რომელიც ვერად ვწოდებულ „მანერას“ ბ-ნი ყიფიანის კამათობისას შეადგენს. ჩვენ არათუ არ „ზედ-შესრულებს“ არ ვინმანებთ ამ „მანერას“ სამკურნალოდ. დეე თვით მაგალითებმა იდნაპარაგონ. ჩვენ სამწუხაროდ ჩვენის მკითხველებისა მართლა ამას ვიტყვი, რომ ერთხელ კიდევ დავუბრუნდებით ბ-ნი ყიფიანის აზრებს ბანკის შესახებ, მათს არსებითს ვითარებას გავარჩევთ და ამით ჩვენის მხრით მოვსპობთ ყოველს ბასას ბ-ნი ყიფიანთან სამუდამოდ.

ასალი ამბავი

დრამატული საზოგადოება გულ-მოღრმად შესდგომია მამაკაცის სეზონისათვის არტისტების მოყვანას და დასის შედგენას. ამ დღეებში ერთი საზოგადოების წევრი, საზოგადოებისავე მინდობლობით, სახელდობრ, თავადი ვასილი თუმანიშვილი ყოფილა ქუთაისში არტისტების მოსაწვევად. როგორც ამბობენ, მოკლპარაკებია და უკვე პირობა ჩამოაოთმევია თამაშობისა კოტე ყიფიანისთვის. ამას გარდა კოტე მესხსა და მის დას ეფემია მესხისას პირობა მიუციათ, რომ ერთის თვით ჩამოაოენ და მონაწილეობას მიიღებენ წარმოდგენებში, ასე რომ ტვილისელებს მერმისს მშვენიერი დრამატული დასი ეყოლებათ და კარგის არტისტების ხილოთ დასტებიან. კარგი იქნებოდა, რომ ახალს დასს ახალი რეპერტუარიც მოაწოდონ, თორემ წინანდელი მეთადა კოტელობს და სულ იმისთანა პიესებია, რომელნიც მოგზავრებული აქვს საზოგადოებასო.

როგორც ჩვენს გაზეთში ესთქვით, მთა-წმინდის მინვეულ-მოხვეული ქუჩების გადაკეთება ქალაქის გამგეობას დიდი ხანია გარდაწყვეტილი ჰქონდა, ესლა კი, არ ვიცით რა მიზეზით, ამ გადაკეთებას არ იწყებენ და არ აკეთებენ. ეს ქუჩები კი ახლა იმ მდგომარეობაშია, რომ მათზედ სიარული მტვალ უძენ-ლდებათ ხალხსა. იქამდე ვიწროებია, დახრამულები, ოღრო-ოღროები, რომ კაცი თავპირს დაიმტრევეს, თუ ფთხილად არ მოიქცა. მაგალითებრ, ორ-შაბათს, 23 ივნისს ფატიონი მიდი-ოდა 2-რე ხეისს ქუჩაზე, უნდა მობრუნებულყო, ამასობაში ხელნა მიე-ბჯინა 10 წლის სახლის ლობეს, რომელიც დიდი ხანია წაქცევას აპირობდა, და ერთხელად გადმოაქცია. კიდევ კარგი, რომ ამ დროს გამეღელი არაინ იყო, თორემ ქვემო მოიყოლე-ბდა და ერთი უბედურება მოხდებოდა.

ამ რამდენიმე წლის წინედ სატიუასკენ, ჯვართან მარტო კაცს ღამით ვერ მიესვლებოდა, ისეთი შიშინობა იყო და ავაზაკების ბუნვად იწოდებოდა ეს ადგილი. ისე ხშირი იყო ამ ალაგას ცარცვა და კაცის-კვლა, რომ ღამე არ გავიდოდა, ავაზაკობა არ მომხდარიყო. როგორც ეტყობა, დღესაც აქ ავაკობა თავისას არ იშლის. ამას წინედ სწორედ ამ ადგილს მოკლათ ორი კაცი — ერთი რუსი და ერთი ცხომეტი, როგორც ჩვენს გაზეთშიაც იყო გამოცხადებული. ესლა ქალაქის გამგეობას განკარგულე-ბა მოუხდენია, რომ ყოველ საღამოს ათ საათზედ ოთხმა ყაზახმა და ერთ-მა პოლიციელმა დაიაროს ეს ადგილი, საეჭვო პირთ უთვალ თვალს და იქ მყოფი სამიკიტნოები, რომელნიც დღითი-ღღე ვრცელდებიან და მრავლდებიან, დაეკეტოს. კარგი იქნებოდა ასეთივე ყურადღება მიექციათ და ასეთივე განკარგულეობა მოეცინათ დიდუბის ქვემოდა და არსებულ სამიკიტნოების თაობაზედაც, ეს ადგილებიც არ ჩამოაოვარდებიან ზემოხსენებულს ადგილებს, სატიუოდ-გან დამფრთხალი ჯიბგირები და სხვა ამ გვარნი ესლა აქ იყრიან თურმე თავს და ბევრი მაგალითებიცა ყოფილა, რომ ნაქურდული ნივთები ამ ალაგებში ეპოვნოთ დავირავებული.

ქალაქში განცხადებებს ესლა კვლავ ალარ აკრავენ, საგანცხადებო ბოძები გამართეს და ამან ცოტა არ იყოს კვლავის თხოვნას ხელი მოაუყარა, მაგრამ ამასთან ძველი განცხადებები ისევე ისე კვლავზეა განკარგულია და მტვალ აუშნოვეს, მაგალითებრ, გოლოვინის პროსპექტს. კარგი იქნებოდა, რომ ქალაქის გამგეობას კაცი ვინმე დაეტარებინა და ამ კვლავისათვის მოეშორებინათ ძველი განცხადებანი. ამასთანავე, გემნაზის ცხოს კვლევი, რომელიც გოლოვინის პროსპექტზე გამოდის, ალაგ-ალაგ დანგრეულია, გაჯია ჩამოაკვირული და კარგს იზამდენ, რომ მასაც შეაკეთებდენ.

იბეჭდება და ამ მოკლე ხანში გამოევა ქართულ ენაზედ «დასტულა» პეტრე უმაკაშვილის რედაქტარობით; ეს წიგნი მტვალ საინტერესოა და, როგორც ამბობენ, ბევრს ბნელს ადგის ქართლის ცხოვრების ნათელს მოჰყენსო.

როგორც ამბობენ, ტფალისში ცნობილი არტისტი ანდრევი-ბურლაკი ქ. იალტაში დამბლად და-ცემულა და უეცრივ გარდაცვლილა. ეს არტისტი წრეულ იყო ტფალისში და დიდ-მარხვაში ერთი წარმოდგენაც გამართა არწრუნისეულს თეატრში.

გაზ. „კავკაზის“ სიტყვით, ქალაქის გამგეობას ხელი მიუყვია ტი-ეების დასაბმელ ბოძების გამართვასა და გაკეთებისათვის. ეს ბოძები დღემულია მუშტადილდგან დაწობილი ვერის ხილამდე და უმეტესს ნაწილად აქ ამდენ ტიეებსა. ამას გარდა ვერის ბორანის დასამავრებელი გადაუკეთე-ბით და აგრეთვე განზრახვა აქეთ, რომ ეს ბორანი სიძველის გამო სულ გაახლონ და ახალი გააკეთებინონ.

24 ივნისს, პოლიციის 10 ნაწილში, ტფალისის მცხოვრებლის ფედორ ბეკვიის ახანოში, როცა ბუნარს ახრებდენ, ცეცხ-ლი გაჩნდა და ერთი ნაწილი ბანისა დაიწვა. ცეცხლი შინაურის საშუალებით გაქურ-

ვიათ. ახანო დაზღვეულია და ზარალი 30 მანათლავა.

ქარსილამ მოუწერიათ: სტა-როპოლის გუბერნილამ გადასახ-ბლეს ყარსში 700 ესტნი ამ დღებში მათის სიღარიბის გამო აქ კონცე-ტი გამართეს და წმინდა შემოსავალი 153 მან. დადგა მათს სასარგებ-ლოდ. (გაზ. „კავკაზი.“)

საჩხერიდან გვეწერენ, აქ ამას წინედ ერთი კაცი ჩავარდა ორმოში და ვეღარ იპოვნეს, ჯერაც არ იცი-ან ცოცხალია, თუ მკვდარიაო.

რაქილამ გვეწერენ: ერთობ სა-სიამოვნო სანახავია წელს რაქაში ყა-ნები და ვენახები; თუ ივლისშიაც ამისთანა ზომიერი ჰავა და წვიმიანი დღეები იქნა, როგორც დღემდის იყო, რაქას მეტი ალარა უნდა რა. არავის ახსოვს, რომ რაქაში მიწის მოსავალს ამისთანა კარგი პირი ჰქო-ნოდეს, როგორც წელს

იქილამე გვატყობინებენ: რა-მოღენიმე დღის წინედ ს. შაქმერში მოხდა ერთი უსიამოვნო ამბავი. სო-ფელი შაქრემი მთა ალაგა, სადაც კარგი საბალახეები და სათიბებია. ამ სოფელში თო. წერეთლებს ნაქმეე-ბი ჰყავთ და უხსოვრის დროდგან ყოველს წელს, ზაფხულობით, „შა-ქმერის მთაზე“ ამ წერეთლების ცხე-ნის და ხარის ჯოგები დგან საძო-ვრად. წელს, როგორც ჰხანს, შე-კრებილა მთელი სოფელი და ეს ჯო-გები გადაურეკათ მთიდგან.

ამ საქმის თაობაზე წერეთლებმა მიმართეს ადგილობრივს ადმინისტრ-აციას, რომლის წარმომადგენელიც ამ დღეებში წავიდა ს. შაქმერში წესიე-რების დასაცვლად. როდესაც მან-რის უფროსი დარიგებას აძლევდა ერ-თად შეკრებილს ხალხს და ეუბნე-ბოდა, რომ ძალადობით საქმე არ გაკეთდება; თუ რაიმე ზარალი გაქვს წერეთლებიგან, ან თქვენს უფლებას არღვევენ ისინი, სასამართლოს მი-მართეთ და ძალადობაზე ხელი აიღე-თო, —თურმე ერთმა გლეხმა უმეგრი სიტყვებით დაიწყო ყვირილი და ხალ-ხის წაქეზება. მანრის უფროსს უნდო-და დაეკირა ეს გლეხი, მაგრამ და-ნარჩენი გლეხები (80-დის) ჯონებით შემოერტყნენ უფროსს და მისს მხლებ-ლებს და ძალით განათავისუფლეს დაქერილი გლეხი.

მანრის უფროსი იძულებული იყო უკან დაბრუნებულიყო და საქმე ისევე დარჩა, როგორც იყო, —ეს საქ-მე გამომძიებელს გარდასცეს.

ნაუკესა

ერთა გურული გადმოვიდა ქართლში და ზემო ქადაში ერთი ღამისა ქალი დაინახა. მძიულ მოქონს და ცქერა დაუ-წყო. ქალი დაწყნარდა და მიწურს სახლში ჩაირბინა. მაშინ გურულმა მიამას: „ქა-გი ხარ, მარა საფლავში თან გერ ჩამო-გვექცია!“

წმირლი დიმიტრი ყიფიანისა.

ბატონო რედაქტორო! პირ-და-პირი და გულ-ასხსით დაპირაკი არა თუ სა-ჭიროა, როგორც თქვენს ბანკს, —ბა-ტიონისობისა და კეთილშობილობის აუ-ცილებელია გლია ყოველს შემთხვევაში, უმეტესადრე საზოგადო, საყოველთაო საქმეში. თვით ტექნიკურადაც, რასაც თქვენ ამ ვალზედ ამბობთ; მაგრამ აქ უნებლეთ მაგონდება ერთი პატრის მო-ძღვრება, რომელიც თავისს მრეველს უჭე-დაგებად: „შეუდგებოდეთ არა მოქმედე-ბას ჩემსა, არამედ მოძღვრებას ჩემსაო“. რამდენჯერ არის ეს ქადაგება ჩემთვის თვალ-წის წამოსაყენებელი თქვენს გუშინ-დელს „ივერიის“ მე 112 №-ში, პირ-და-პირ და გულ-ასხსით მოგასხსენებთ:

1) თქვენს ბანკს:... თავდა-ახსაუ-რობას გულს ჰგვანდენენ იმითი, რომ გამოქმედ სამოცი თუშის გამოცხასს წინადადებენ. —ჩვენში ბატონ-ყიფიან-ზედ მიწერ-მოწერის მწარმოებელი მე ვი-ყავ, საზოგადოებისაგან დასაქმებული და მე ვიყავ მთავრობის წინაშე მოსახსენების შემდგენი და მე ვაწმუხებო, რომ არა თუ სამოციცა, არც თხოუმიტი თუშ-ნის სესხება სრულიად არსად უოფილა. სესხება იყო მხოლოდ იმზედ, რომ სესხატის გარდაწყვეტილებით იმერეთში ორს მესატონეს, სოკოლოვს და წუ-ლევიძეს, მიეცა, ემობის გაუქმების წი-ნით, უსამართლოდ განთავსებულეული გლეხების სამაგერო სულზედ თერთმე-ტი თუშისო. მაგრამ ჩვენც ამდისი მო-გვეცხა, ერთსაც არავის უხსენებია. გა-საგვირველი ვი არ უნდა იყოს, რომ მა-გალითად მოყვანილი თერთმეტი თუშისი თქვენმა ბანკის საქმეობაში გაგარკოშე-ბულმა გალაშმა სამოცად აქვია; —მაგრამ მართალი ვი არ არის.

2) მე ვამბობ, იმ იმედით დავიდე-ნით და ავიშენებ ბანკი, რომ ორმოცის თუ სამოცი ათასი თუშისს ტრიალით გაჭირებაში ვქვლავსათვის სელის გამართ-ვა მოხერხებულეული-მეთი“. ამ სიტ-ყვის თქვენ იმითი მიმტუნებთ ახლა, რომ ჩემგან შედგენილს ბანკის პროექტ-ში მევე შეიტანე 38 და 39 მუსლი, რ-ლით ძალითაც ვამი საკრედიტო ფურ-ცლების არ უნდა აღმატებოდეს ათზე მეტად მარის ფულსაო. ახლა ცოტაოდა ამსუდ იხებთ დაკვირება: სომ ბანკს უნდა ეტრიალებინს ჩვენი ფული? სომ სწორეთ ბანკის დაფუძნებაზედ იყო ღანაზაკო? გეგულებათ ვი სადმე ისეთი ბანკი, რომ ბანკურად ატრიალეს ფული, თუ საკრედიტო ფურცლების გამოცემის სება არ ექმება? აქ მე მწამებთ უმეტ-რებას, თუ დათოს თქვენს ისინათ სინათ-ლისაგან მოსარიდებულად? თქვენს ბანკს, რომ ამ გამოცემის სება მთავრობამ უარ-ჯყო; მაგრამ რომ მიეცა ბანკს ეს უფ-ლება და მისის ფულას დიწყოელობა რომ ერთი ათად იქვ, —როგორ-ღა მოქსდა?

3) თქვენს მეთერთმეტე წლის ახგა-რისში მოყვანილი არის ტრიალი ექვსს მიღლიონზედ მეტის ფულის; ამისას რას ბანკს, იმ ორმოცი თუ სამოცი ათასი თუშისს ტრიალი არ არის ამ სუ-მის წარმომადგენელი? თუ იქნება ესეც თავით-თავისით ხასხისაგან იყოს მომ-

*) მოწმად მოგვახვს წერნი თავდა-ახსა-ურთა კრებისანი, რომლის წინაშეც ბატონ-ყიფიანის საქმის პირველ ხანებში ეს წარმო-იოქვა.

**) არ გვემისს ამ სიტყვებით რის თქმა ვსურვებია. ვინც გამოიცნოს, გონივრთ გვა-წუწუოს.

დინარე? —არა. ბატონო რედაქტორო! აქც ისე უმტუნებთ თქვენთვის სიმართ-ლეს, როგორც იქ, სადაც ბანკს, მთავრობამ უარ-ჯყო (მთავრობის უარ-ყოფა აქ ნალაპარაკებს სრულიად არაფერ-ში არ შეეხება); როგორც იქ, სადაც ბანკს, ვიდაც სამოცი თუშისს იმედს ამღვედა ახსაურობას გამოქმედება; რო-გორც იქ, სადაც ახრი მოგვეთ, რომ ორმოცი თუ სამოცი ათასი თუშისით ბანკში სელს ვერ გავიმართავთ.

ერთი დიდი ღვაწლი და დიდი დაჯა-ღება ვი უნდა ავლარო ქართულეთ თა-გადა-ახსაურებისათვის ბანკისაგან. რაც ამ ბანკიდან სესხი არის გასული, რაც თა-გადა-ახსაურებზედ არის, ერთი სამად და ოთხათ რომ სესხათაგან არ იყოს გატა-ნილი და ათი თუ თორმეტი პროცენტი მარტო ჩვენს გამართებულე, ჩვენს მტერ-სა და ორგულს ნუ მოქლებათ ისე სასწ-რაფოდ ბოლო, როგორც ჩვენ მოგვე-ღებოდა.

საჭიროა, დიდად საჭიროა საქმის გა-მორკვევა; და ვინმეთ, როგორც გულად-თადი მეგობარი, უფრო საფუძვლასად ილანაზავთ, უფრო დამშვიდებით.

ჩემი აზრის დასკვნა არავისთვის არ არის დასაძლავი: 1) სესხის სარგებელი ჩვენს ფულსს ბატონისს, მოგვეთხოვებოდეს იმ ხო-მით, რა ზომითაც სასულმწიფო ბანკი სთისკვს ახსაურობას სახაზინო ფულ-სზედ; 2) ჩვენს ფულსს ბატონისს, ზოგი-ერთს შემთხვევაში ისეთი შეღავათი გვე-ღებოდეს, როგორცაც ის ბანკი აძლევს თავის მოვალეებს, ფულსს არა-ბატონ-ისს;

და 3) ჩვენი ვადა-გადიდებულეი მა-მულები ვერ თქვენს გამოკლებობაში მიი-ღეთ, (ამისთვის გამოსადგევი ვანი ვერ ღვთით ბუგრია ჩვენში) და თუ ვალის ტაქმენდა უიქლოდა აღმოჩნდა, —ამას სომ დროით დაინახეთ, მაშინ ააღეთ და გა-უიღეთ.

ამ სამს მუსლზედ არის ჩვენი განცხ-რებული გამოთობა; და როგორც უნდა იყოს განცხარებული, მე ამ სამი მუსლი-დამ ვერ გამომიყვანს.

28 მაისი 1886 წ. მუთახი

ეს წიგნი რომ გამოასკვანად მომ-ზადებული და სულ-მოწერილი ქმინდა, ივერისა მე-113 №-იც მომივიდა. ამ ნომერშიც განაგრძობთ თქვენს ზახსისს კებას, —მაგრამ როგორ? ისეთს ვილა-სზედ გადასულსათ, რომელიც ზღვეს აძლევს, ძველებური ქართული ზრდი-ლობისათვის უხრდელეობისაგან დასაცვე-ლად დადებულსა. ამ საზღვრის გადა-თელვასა და ჩემს ასე უწყალოდ გახველ-ვას გაბედებებთ თქვენ თავ-შეუკავებელი წერობა და ეს წერობა მე მასუღვანისს იმის მოხსენებას, რაც ერთხელ ძველმა ბერძნებმა შეტყვევეს თურმე თავისს დიქონ-ის: „იუბატირო! სტყუვი და იმითამ სწერებო“. —ქუხილი თქვენს ხელთ არის და თვითან თქვენზედ რომ განიცადოთ ამ ქუხილისს ამოკება, მე აქ განმარტებით წარმოესტყვამ ჩემს აზრსაც და ამისს სა-ფუძვლესაც; თქვენსა და ჩემს მომარტებს ადამ მგონია გაუჭირდეთ სინათლესზედ გამოსვლა, რომელსაც თქვენ მეტად გან-სე უდგებთო.

1885 წ. 3 ივნისს უმაღლესად და-მტყვებული იქმნა წესდებულეობა სასულ-მწიფო ახსაურობის სადაგილ-მამულე-ობანკისათვის. ამ წესდებულეობის 30 მუს-ლის ძალით სესხის ვადა ინიშნება, სურ-ვილისამებრ, ან 48 წელიწადი და 8 თვე — ან 36 წ. და 7 თვე.

ეროვნული ღია კვირის და რომ ამის შემდეგ სხვა ძალ-მომრეებითი კანონები უნდა შემოვიღოთ. ეს სწორი მიუღმა დასმა ტორიებისა და შიდა ტრადიციის ტრადიციის მიხედვით; ტორიების სხვა იყო მათი მუკაზონა მატარებელი, სადაც ჩვენ ვისწავლით და ისეთი სიამოვნება და კმაყოფილება იხატებოდა იმით სხვაგვარ, თითქო რაიმე ფრანგ სხვადასხვა ამბავი შეუტყუათო (ტრადიციის ისმის), ფრანგ მთავრულად ღმარაგობდნენ და ეტყობოდათ, რომ დიდს სისარულში იყვნენ (ტრადიციის ისმის). აი ყოველივე იმის შესახებ, რაც საღისურობი თავდაპირველად სთქვა. ასევე ერთმანეთს შეაჯანყეთ ის წერილი, სხვა ამბობდა, რომ მე არავითარი აზრი არ გამომიბრუნებია იმის თაობაზე, საჭირო იქნება თუ არა ირლანდიისა და მალ-მომრეებითი კანონები, დი ისა, რაც მან სთქვა 14 იანვარს. მე სიტყვა ჩემი შეკავსრულე და ჩემს აღთქმას არ ვაძლევი. ნება არ მიმიცია ჩემს თავისთვის, თუნდა ერთი უმართლესო სიტყვა მეტყვა, ან დამეცინა საღისურობისთვის. მე მხოლოდ ფაქტებს მოგიხსენებდით. ფაქტები თვითვე დასაბუთებენ უხეზოდ. ასევე იმას გვითხვით. მე ვიტყვი, თუ სხვანაირად (არა, ისმის სხვა სხვაში). მოითმინეთ ერთს წამს, გთხოვთ. მე ვსთქვი, რომ საღისურობი ითხოვდა ასევე ძალ-მომრეებით კანონებს და უხეზოდ მთავრობას, რომ ამ კანონებს მტკიცედ უნდა დამეყრდნობა 20 წლის განმავლობაში. ბატონებო, მე ვივარაუდებ ვსდებოდა ღმარაგობდა გამოვსატო ისა, რაც იმას შეეცნა უთქვამს (სახლი ირლანდიის). მე შემიძლო მეტყვა, რომ იგი ითხოვდა ასევე ძალ-მომრეების დონის-ძიებას-მეტი. მაგრამ მე ფაქტებს არ ვაძლევი და ვამბობ, რომ ითხოვდა ასევე ძალ-მომრეებით კანონებსა. საღისურობი უარ-ქყოფს ამას. მაშ ახა ვნახეთ, რა სთქვა მან თავის სიტყვაში. მე ვთქვი, საღისურობი ამბობდა, პოლიტიკა უნდა შეეცნა-ღმარაგობა და ეგ პოლიტიკის შეცნა-ვი იმას ნიშნავს, რომ პარლამენტმა უნდა ნება მისცეს ინგლისის მთავრობას ირლანდიის მართვისა. მე ვამბობ და თქვენც იგივე, რომ გინდა ეგ გითქვამთ და გინდა ასევე კანონები მოგიხსენებთ, — სულ ერთია. თავის დღეში არ ვაგონებ, რომ პარლამენტი ნებას აძლევდეს აღმასრულებელს ორგანოს და ეუბნებოდეს, დასტურება, ნება გეჭებს შენი თანამდებობანი, თანამდებობანი მთავრობის შესარულოთ. უმარაგებენ-ტრადიციის იგი თანამდებობანი უნდა შესრულდებოდნენ სოლო. როცა ჩემი ბატონისა და მეგობარი ჩაიღებინა (ტრადიციის ცემა) უხეზოდ მის უდადეგულსა და უარ-ქყოფი, ან შეამსუბუქე განახლები სისხლის სამართლისა, იგი მათნ დიდსა და მიმიე საქმეს ტვირთულობას, მაგრამ პარლამენტს ამასთან საქმე არა აქვს, ისე როგორც თქვენა. ჩვენ სრულადვე არ გვინდა პარლამენტის შემოქმედა; კანონი გვამოკლებს ჩვენ უფლებასა და სედეციუბას. უკუ-დას ჩვენ-ჩვენი ადგილი გვიჭირავს პარლამენტის მონდობლობით, სოლო რავე ჩვენ-ჩვენი ადგილი გვიჭირავს, საჭირო აღარ არის პარლამენტს ვსთხოვთ, მთავრობას ნება მიეცე განაგოს და მართოს ქვეყანა (ისმის ტრადიციის ცემა). ღმარაგობა საღისურობი სთქვა, რომ პარლამენტმა უნდა მოკვდეს ჩვენ ნება ვიმოქმედოთ, თუ საჭირო იქნება. ეს იმას ნიშნავს, რომ საჭიროა განსაკუთრებული კანონები, რომლითაც უფლება გვეძლევადას. რომ ეს ასეა, ამის

დასამტკიცებლად მოგახსენებთ შემდეგს. ღმარაგობა საღისურობი ასე ამბობს: უმართლესობა ირლანდიის არა უფლებებითა, არამედ თავ-გამოდებითა და უკან დასრულებლად. სასურველია ვიცოდეთ, როგორ უთქვამს საღისურობი, ის ვიცოცხრობდით ირლანდიის, რომელთაც მას საქმე უქონია, უკრძალო აბურგონი, უკრძალო მადლობა, ღმარაგობა თავ-გამოდებითა და მკაცრად მართვდნენ თუ არა ირლანდიისა. ვგონებთ, ისე უმართლესობა, როგორც მაგას უსურდა, რადგანაც ეგ ამბობს, რომ სხვა არავითარი არ არის საჭირო იმის მეტი, ოღონდ ირლანდიის მკაცრად და თავ-გამოდებით იმართებოდეს. მე ვიცი ერთი კაცი, რომელიც განაგებდა ირლანდიისა მკაცრად და თავ-გამოდებით: ეს კაცი ღმარაგობდა (ტრადიციის ცემა ისმის). და რა უფლო მიიღო მან ამ გზად გამგებობისთვის არა საღისურობისა, არამედ მის მიხედვით და ამხანაგობა? იგი განაგებდა, სამართალში მისცეს და მიწასთან გასწორეს საზოგადოებათა მდებარეობა. მე ამას მხოლოდ გავკრთ ვისწავნი; რადგანაც ჩვენს სასურველს სხვანაირად უსურდა. ჩემი აზრი ის არის, დაგანავთ, რომ პოლიტიკა წინანდელის მთავრობისა იყო პოლიტიკა ძალ-მომრეობისა.

(შემდეგი იქნება)

დეკემბერი

24 ივნისს

მემა. აქაურა ვასეთები იყვნებინ, რომ რამდენიმე ახა ოსმალთა ჩერნოვარისის სამხედროსა გადავიდნენ, რამდენსამე ხსლს ცეცხლი წაუკადენ, სამხედროსი სამხედროები დასაშვრეს და მხოლოდ ცხარე ბრძოლის შემდეგ იქმენ გამგებულნი. ჩერნოვარელებს 7 კაცი მოკვდამათ და 13 დასჭრათ; ოსმალთებს უფრო დიდი ზარალი მოხვდათ.

ლონდონი. ამარჩეულ-იქმენ 168 კონსერვატორი, 36 მარქსისტ-დემოკრატი და 27 მარქსისტ-სოციალიტი.

დუბლინი. დღეს დამე ბრბო ხსლხანს დაეცა კონსერვატორების კლუბსა, მაგრამ ფანჯრებიდან ტყვია დაუშინეს, 1 მოკლეს და 36 დასჭრეს. წესიერება პოლიციამ ადამიანს.

25 ივნისს

ლონდონი. დღეს დამე ამარჩეულ-იქმენ უკვე 230 მარქსისტ-დემოკრატი და 127 მარქსისტ-სოციალიტი.

საქალაქმდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩუვ (1886) წელიწადი. ქვეყნის შემოსემა 7394. მკვლი ინდიქტიონი მე-14, ამისი ქორონიკონი — უმ—478 წელი. დაიწყო 1408 წ. და თავდება 1940 წ. ახალი ინდიქტიონი მე-4, ამისი ქორონიკონი — მ—42 წელიწადი. დაიწყო 1844 წ. და თავდება 2376 წ. 1886 წლის ზედ-ნაღები — 3.

ივნისი 30 დღით არის. 26 დღე სუთმანათი. დავით თესლონიკელი. სომ. წმ. თეოდორე, თალი-ლა, 7 ქალწული. მარნა. კათ. იოანესი და პავლესი. შობა მათ. უმალ. ალექსანდრა იოსოფონისი. მთავრე 7 დღისა. ჭეშმარიტი შუა დღე 12—4—47. ტულისში მზე ამოდის 4—32; ჩადის 7—36; მთავრე ამოდის 0—10; ჩადის 11—42.

27 დღე მარტოკვი. ღირსისა გიორგი მთაწმინდელისა საღმთო წერილის მთარგმნელისა ქართულად 1066 წ., სომეხ. ნახატიანი, კათ. ვლადისლავისა. ალბა არზრუმისა და დასრულება ოსმალეთის სერასკერისა 1829 წ. კავკასიის გეოგრაფ. საზოგადოების განყოფილების დაარსება 1850 წ. ჭეშმარიტი შუადღე 12—4—56. ტულისში მზე ამოდის 4—34; ჩადის 7—36. მთავრე ამოდის 1—21; ჩადის. — 11—42.

28 დღე შაბათი. აღმოყვანება ნაწილია წმ. საკვირველ-მოქმედისა კვირის, იოანე, პავლე მკურნალისა, სომ. პოეზა ნაწილია წმ. გრიგოლ სომეხთა განმანათლებლისა. ერენის ღმარაგობა დაამარცხა 13 ათასი კაცი ოსმალთა ფარისა; ეს ფარი 23 გარს ერტვა ბაიზუმს. ამ გამარჯვების გამო განთავისუფლდა თავ-განწირული მეცნიერება რაზმი, 1877 წელს. ჭეშმარიტი შუადღე 12—5—4. ტულისში მზე ამოდის 4—24; ჩადის 7—36. მთავრე ამოდის 2—24; ჩადის 0—17 ნღ.

29 დღე კვირა. წმ. მოციქულთა პეტრე-პავლესი. კათ. იგივე დღეობა. სახელწოდება მათის უმალ. პავლე ალექსანდროვიჩი 26 წლისა, პეტრე ნიკოლაევიჩი 22 წლისა. ჭეშმარიტი შუადღე 12—5—13. ტულისში მზე ამოდის 4—35; ჩადის 7—35. მთავრე ამოდის 3—37. ჩადის 0—53.

30 დღე ორშაბათი. წმ. 12 მოციქულთა. სომ. წმ. მოწამე ანტონისი, თეოდორე და სხვ. კათ. ემელინი და ლუციანისი. სახელწოდება მათის უმალდელსობის ვლადიმერ ალექსანდროვიჩისა. საქალაქო დებულების შემოღება ქუთაისში 1875 წელს. დიდი მიწის-მგრა ნახიგვანს; ამ დროს დაიღუპა სოფელი ახურა, მონასტერი წმ. იაკობისა და 2000 მცხოვრებელი. ქალაქ მაქესა და ნახიგვანის მარაში დაიქვა 6000 სახლი (1840 წელს). ჭეშმარიტი შუადღე 12—5—20. ტულისში მზე ამოდის 4—36; ჩადის 7—35. მთავრე ამოდის 4—26; ჩადის 1—32 ნღ.

გამოსაღები ცნობანი

ნახრა	
1 ივნისიდან 1-ლ ივლისამდე.	
თორი ზური რუსული 1 გირ . 5 კაზ.	
წითელი ზური 1-ის გარისისა .	2 1/2
> > 2 > >	2 >
თონის წითელი ზური 1-ის ხარისა.	4 1/2 >
> > 2 — > >	3 >
> > 3 > >	2 1/2 >
ჯვარის მამის ზურის ღვაში	
1-ლის ხარისისა .	4 1/2 >
მე-2 ხარისისა .	3 1/2 >
მე-3 — .	3 >
მროხის ხორცი 1-ლის ხარისისა.	8 >
> 2 > >	7 >
სუკი .	14 >
ცხვრის ხორცი .	7 >

განსხვავებანი

ინგლისის მალაზია ამწრუნისეულს გაღვრეაში მიიღო ჩაი, რეკლამეები და კრავატები. ისეიღება ძალიან იაფად. (10—2)

ბიბლიო-გრაფიული განცხადება
დაიბეჭდა
ქილია და დანა
მეფის პატივს VI ს
გრაფალ გურიელის გამოცემა
ილია კურნიას რედაქციით.
ფანი სამიანათი.

საწყობი წიგნისა არის წერა კითხვის გამავრცელებლის საზოგადოების სამმართველოში, ბანკის ქუჩა (Банковскій переулок), № 23. ისეიღება ტფილისში: გრიტუროვის და ჩარკიანის წიგნთა მაღაზიებში, ქუთაისში — მათა ქილაძეების წიგნთა მაღაზიაში; ხონში — ნესტორ წერეთლის წიგნთა მაღაზიაში. ოზურგეთში — რაქდენ წუწუნავასთან. ვინც ერთად ნაღდ ფულზე იყიდის თვით საზოგადოების სამმართველოში არა ნაკლებ 20 ცალისა, იმას დაეთმობა წიგნზე ათი შაური.

გამოცემა გ. დ. ქარაგულიშვილისა.
ახლად დაიბეჭდა და ისეიღება თბილისში გრიტუროვის და ცენტრალურს წიგნის მაღაზიაში, ქუთაისში ვილაძის მაღაზიაში.

ვასუშტი

საქართველოს ისტორია

განმარტებული და შეესებული ახლად შექმნილის არხეოლოგიურის და ისტორიულის ცნობებით
დამატრა ზ. პაჭრამის მიერ.
ნაწილი პირველი
ძველის საქართველოს საზოგადო ქარტიით.
შედეგადი და დასტული ქვესუდ ნ. ი. წილხისისაგან, და ამოჭრა და გ. ტატიშვილისაგან.

თითო წიგნი ღირს სამ მანათად.
ამ წიგნის შინაარსია: 1) სამი წინა-სიტყვაობა: პირველი, ანუ განხილვა ძველის ქართულის ხრონოლოგიისა (ვახუშტისა); მეორე, ანუ ცნობა ვახუშტზე და იმის ქარტებზე (ბროსესის); მესამე, ანუ ქართულის ისტორიის წყაროები და და ქართლის ცხოვრებისა ღირსება (ბაქრაძისა). 2) საქართველოს ძველი წესდებანი და ზე-ჩვეულებანი; ისტორია ძველის დროდამ 1469 წლამდე, ანუ საქართველოს დანაწილებამდე სამეფო-სამთავროებად.

აქ შენიშვნებში შემოტანილია, გარდა მსოფლიო ისტორიულის ცნობებისა, რომელნიც გვიჩვენებენ უცხო-ტომთ ვავლენას ჩვენს გვარ-ტომზე, ის ცნობანი, გარეგანი და შინაგანი (სხვა-დასხვა ხრონიკებიდან, გუჯრებიდან და წარწერებიდან), რომელნიც არიან აღმოჩენილნი ჩვენ დროს.

წიგნის ბოლოს ჩართულია: 1) ახალ დამატებაში შთამომავლობის ხე მეფეთა და მთავართა გიორგი VIII-მდე (+ 1469 წ.). აქ თვითოეულს მეფობაში ნაჩვენებია ყოველივე მის დროს შესანიშნავი ისტორიული შემთხვევა ისე, რომ ეს დამატება შეიცავს ცალკე შემოკლებით მივლს საქართველოს ისტორიას; 2) საზოგადო საქართველოს ქარტა ძველის ისტორიულის ნომენკლატურით (სახელ-წოდებით), იმ გვარად დახატული, რომ იმის მთავრობათა მიმდინარეობა ადვილად უჩვენებს ბუნების დანაწილებას ჩვენის ქვეყნისას თემ-თემებად.

ამ გვარადვე შესდგება მეორე და მესამე ნაწილი «ვახუშტის ისტორიისა». მეორე ნაწილსა სავნად ექნება: ქართლის სამეფოს გეოგრაფია და ისტორია; კახეთის სამეფოს გეოგრაფია და ისტორია. აქ ჩაერთვის ქართლ-კახეთის მეფეთ შთამომავლობა და ქართლ-კახეთის ქარტა. ჩაერთვის აგრეთვე მხატვრობა, როგორც ყველა ქართულის მანათებისა მათის განმარტებით, აგრეთვე ჩვენის მწერლობის ნიმუშებისა ძველის დროდამდე ისე, რომ მკითხველმა ყველა საუკუნოების მწერლობის ხასიათი შეიგნოს. ეს ნაწილი გამოვა მომავალ წელში.
მესამე ნაწილი, გეოგრაფია და ისტორია დასავლეთის საქართველოსა, ანუ იმერეთისა და სამცხე-საათაბაგოსი თავის შთამომავლობით და ქარტი და სრულის აღწერებით გამოიცემა 1887 წელს. (20—8)